

EXIGENȚE ÎN FORMAREA CONTINUĂ A CADRELOR DIDACTICE

Requirements regarding the continuous training of the teachers

Adriana Denisa MANEA

Abstract: *Recent changes that occur in the paradigm of the educational and social plan determine a shift and a continuous training of teachers to redefine their professional skills. Moreover, the current educational requirements require setting up a model of the teaching profession that of a standardized unit, recognized within the relevant national and European space. Ensuring the educational process quality standards that are dependent on acquiring specific skills and competences of psycho-pedagogical requirements have to be consistent with current social needs.*

Key words: continuous training, initial training, skills, training program.

Formarea continuă se constituie într-un răspuns al căutărilor de soluții viabile menite a asigura performanța și progresul. Studiile întreprinse în acest sens au demonstrat că prin formarea continuă se dezvoltă capacitățile fiecărui cadru didactic în a-și mobiliza și utiliza în mod autonom potențialul de cunoaștere, priceperile și deprinderile în formarea de competențe profesionale, în acord cu cerințele pieței educaționale.¹

Literatura psihopedagogică acordă o atenție deosebită educației adulților. Abordarea tradițională a studiilor pentru o perioadă finită de timp înainte de a trece la piața forței de muncă este înlocuită de conceptul de învățare continuă de-a lungul întregului ciclu de viață al individului. Aceasta reprezintă o cerință a economiei bazate pe cunoaștere, având în vedere evoluția rapidă a conceptului de cunoaștere, ceea ce implică presupune ca persoanele fizice să-și actualizeze continuu cunoștințele, aptitudinile și competențele.²

Analiza evoluției istorice a termenului de formare ne permite să identificăm succesiunea a trei etape distincte: de la reprezentarea unei forme de impuls exterior al societății la o a doua etapă, cea care corespunde unei pregătiri inițiale prelungite până la nivelul educației adulților, urmând ca, în contemporaneitate, formarea să fie sinonimă cu integrarea socio-profesională inițială și continuă la nivelul unor strategii specifice de educație permanentă. Prin formarea continuă vom subînțelege un ansamblu de activități teoretice și practice care angajează în mod conștient participanții în reactualizarea informațiilor deținute, aprofundarea și redimensionarea lor în acord cu cerințele unui învățământ de calitate, precum și în modelarea continuă a competențelor profesionale.

Luând în considerare fenomenul globalizării și statutul dinamic și în continuă dezvoltare a societății informaționale, ar trebui să fie reevaluați următorii termeni: educație, persoană educată, învățare, școală, profesor, elev. În această nouă perioadă

¹ Adriana Denisa Manea, „Lifelong learning programs-an effective means of supporting continuing education”, în *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, volum 142, 2014, pp. 454-458.

² I. A. Popescu, „Lifelong Learning in the Knowledge Economy: Considerations on the Lifelong Learning System in Romania from a European Perspective”, în *Revista de cercetare și intervenție socială*, volum 37, 2012, pp. 49-76.

„Requirements regarding the continuous training of the teachers”, *Astra Salvensis*, II, 4, p. 180-183

de educație, dezvoltarea nivelului de calificare, de auto-educare, auto-dezvoltare și valorizare deplină a aptitudinilor individuale sunt în prim-plan. Este de așteptat ca profesorii să posede o serie de abilități, cum ar fi o învățarea activă și proactivă de-a lungul întregii vieți, bazată pe cunoaștere, gândire analitică, sintetizarea, rezolvarea problemelor, precum și implicarea într-o comunicare eficientă.³

În sistemul educațional românesc formarea continuă a personalului didactic se bazează pe modelul abordării prin competențe și pe conceptul de dezvoltare cumulativă prin competențe. În „Metodologia formării continue a personalului didactic din învățământul preuniversitar” la articolul 3 (3) se precizează că formarea continuă asigură formarea și dezvoltarea personalului didactic, inclusiv dobândirea de noi competențe, în funcție de evoluțiile din planul nevoilor de educație și al curriculum-ului educațional, precum și în funcție de exigențele privind adaptarea competențelor personalului didactic la schimbările din structurile/procesele de educație, ceea ce ne îndreptățește să considerăm politicile educaționale ca fiind acoperitoare pe dimensiunea perfecționării personalului didactic.

Normele metodologice ale legislației actuale precizează atât coordonatele generale prin care se asigură formarea personalului didactic cât și etapele evoluției în cariera didactică, probele susținute pentru obținerea definitivării în învățământ și a gradelor didactice I și II, dar și modalitățile de organizare a formării continue a cadrelor didactice, formele de certificare corespunzătoare. Astfel, formarea continuă și formarea inițială sunt concepute ca procese interdependente, între care se stabilesc interacțiuni și pârguii de autoreglare menite să adapteze permanent formarea personalului didactic la dinamica proceselor și sistemelor de educație.

În ceea ce privește formarea inițială se impune identificarea și dezvoltarea unor măsuri active și eficiente aplicate la formarea grupurilor țintă, cum ar fi de pildă omogenitatea grupurilor de formabili și aplicarea unor teste inițiale de identificare a competențelor inițiale, pe de o parte și a nevoilor de dezvoltare profesională, pe de altă parte.

Având în vedere faptul că, competențele formate pe parcursul educației de bază răspund condiției de a fi necesare și benefice pentru individ și pentru societate în același timp, apreciem că obiectivele formării continue la nivelul cadrelor didactice se vor centra pe dezvoltarea personală și profesională a individului. Avem în vedere în acest sens dezvoltarea de competențe privind ameliorarea calității procesului de învățământ (elaborarea și valorificarea de strategii inovative în învățare, managementul eficient al clasei de elevi, adaptări și evaluări curriculare ș.a.), capacități de cunoaștere și interpretare corectă a mediului social și ambiental, flexibilitate în acceptarea schimbării și adaptare la realitatea socială, abilități sporite de cooperare și colaborare intra și extrașcolară.

În societatea contemporană aflată în permanentă schimbare se impune ca programele de formare să asigure creșterea șanselor de ocupare a forței de muncă. De aceea, programele de conversie profesională, programele de studii corespunzătoare

³ D. Melek, „Implications of lifelong learning on educational institutions”, în *Cypriot Journal of Educational Sciences*, volum 4, 2009, pp.199-211.

unei specializări din alt domeniu de licență sunt menite a facilita fiecărui cursant o mai bună inserție socio-profesională. Alte forme de realizare a formării continue sunt reprezentate de: programele și activitățile de perfecționare a pregătirii științifice, psihopedagogice și didactice, cursurile de pregătire și susținere a examenelor de obținere a gradelor didactice II și I, programele de formare în domeniile conducerii, îndrumării și evaluării învățământului.

Având în vedere faptul că adultul se angajează într-o activitate de învățare dacă există o corelație între proiectele oferite și dorința sa de a le accesa și realiza, se impune, ca o condiție esențială a programelor de formare continuă, existența unui grad înalt de atractivitate al acestora. Introducerea unui sistem de alocare de credite transferabile pentru formarea profesională continuă face posibilă construcția individualizată a acțiunilor de instruire în cadrul planului de formare profesională și lasă loc inițiativei personale pentru dezvoltarea propriilor capacități. Elaborarea curriculum-ului ca o structură modulară vine în întâmpinarea nevoilor de învățare ale adultului, cu atât mai mult cu cât, învățarea înseamnă pentru el un act interior, nu constrângere. Fiind un agent al propriei educații, el caută, descoperă cunoștințele, se implică în mod direct în planificarea și evaluarea propriei activități, conștientizând nevoia de a răspunde unor solicitări de tip nou.

Investigația realizată de o echipa de cercetare a Institutului de Științe ale Educației în aria formării profesionale continue, coordonator doctor Mihaela Jigău, și-a propus evaluarea ofertei de formare destinată cadrelor didactice și altor categorii profesionale din perspectiva nevoilor de formare ale acestora, evaluarea participării la formare a cadrelor didactice și a angajaților din întreprinderi, identificarea punctelor tari și a punctelor slabe la nivelul sistemului de formare profesională continuă. Concluziile studiului au permis creionarea unei imagini de ansamblu privind sistemul de formare a cadrelor didactice (rata de participare, frecvența, furnizori, durata, certificare, finanțare, modalități de organizare, surse de informare) corespunzător anilor 2009-2010. Din gama recomandărilor relevante pentru îmbunătățirea cadrului, practicilor și impactului politicilor în urma studiului întreprins privind formarea continuă a cadrelor didactice reținem următoarele:

- Diversificarea și flexibilizarea ofertelor de formare (flexibilizarea listei de formare prioritare la nivel național, echilibrarea ofertei de formare pe domenii de specialitate, regândirea relației dintre teorie și practica în proiectarea curriculei programelor de formare continuă);
- Dezvoltarea capacității instituționale a furnizorilor de formare în domeniul metodologiilor de analiză a nevoilor de formare la nivel local, dar și al strategiilor de informare cu privire la oferta de formare în rândul unor categorii de cadre didactice al căror acces este de obicei mai dificil. În acest sens furnizorii de formare ar trebui să acorde o mai mare importanță aspectelor legate de relevanța profesională și personală a conținuturilor;
- Recunoașterea altor forme de dezvoltare profesională-învățarea în contexte non-formale (de exemplu, de la colegii de școală) este în prezent puțin încurajată/recunoscută. Un număr semnificativ de cadre didactice investigate

„Requirements regarding the continuous training of the teachers”, *Astra Salvensis*, II, 4, p. 180-183

susțin că atât *Comisia metodică* cât și *Cercul pedagogic* rămân surse foarte importante de formare, chiar dacă nu fac parte din sistemul de credite;

- Monitorizare sistematică a rezultatelor impactului cursurilor de formare și oferirea de *feedback* organizatorilor și furnizorilor de formare;
- Informare privind reglementările specifice ale formării profesionale-se impun explicitări clare privind stimulentele și căile prin care este asigurată corelarea structurilor și a momentelor din cariera didactică cu standardele educaționale cât și cu modul în care sistemul de credite profesionale transferabile contribuie la asigurarea dinamicii profesionale;
- Creșterea calității ofertei de formare continuă-diversificarea categoriilor de materiale de învățare din punctul de vedere al formelor și al gradului de adaptare la nevoile concrete ale activității didactice;
- Strategii de formare și evaluare-de dorit un accent mărit pentru utilizarea de strategii care susțin aplicarea cunoștințelor teoretice în situații practice, strategii de evaluare care să valorizeze mai mult evaluarea de parcurs, depășirea formalismului prin corelarea mai fidelă a evaluării cu prestația cursanților de-a lungul stagiilor de formare, accentuarea metodele care vizează evaluarea în situații concrete de activitate la clasă.

Investiția în educație este rezultatul unei alegeri la nivelul societății, al statului sau al individului, însoțită de renunțarea la ceva, o alegere care are un cost al oportunității.⁴ Evoluția evenimentelor din ultimii ani a deschis prin intermediul Programului Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POS DRU) 2007-2013 noi oportunități în sfera formării continue. Participarea unui număr foarte mare de cadre didactice la activitățile de formare continuă din cadrul proiectelor educaționale de tipul POS DRU ne permite să apreciem că pentru cadrul didactic formarea continuă reprezintă un act de voință, urmare firească a conștientizării nevoii de a face față schimbărilor, situațiilor complexe și neprevăzute. Autodeterminismul acțiunilor sale este întregit de atitudinea activă și proactivă în asumarea de responsabilități în plan educațional și ajustarea comportamentului pe coordonatele modelului profesional al cadrului didactic, aceasta din urmă fiind, practic, finalitatea de maximă importanță a formării continue.

⁴ F. Voiculescu, *Educația în economia de piață*, Iași, Editura Institutul European, 2008.